

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): bc. Michaela Nováková

Název práce: Vliv norského vězeňství na dílčí úrovně českého vězeňského systému

Oponoval: doc. PhDr. Jan Váně, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (*uved'te, do jaké míry byl naplněn*):

Autorka si ve své diplomové práci stanovila cíl prozkoumat, jakým způsobem je „ovlivněno české porevoluční vězeňství norským modelem a jak tento vliv reflektují jeho aktéři“ (s. 10). Cíl byl, s níže diskutovanými připomínkami, naplněn.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Práce se skládá ze tří částí. V první, deskriptivní části, autorka sleduje vývoj vězeňství, zejména s ohledem na podoby forem humanizace a jejich uvádění do české praxe. Michale Nováková se opírá o práce „autorit oboru“ jako jsou Michel Foucault, David Garland, Gerlinda Šmausová, Baz Dreisingera a aktivně čerpá i z poznatků svého školitele při analýze dokumentů, které ovlivnily proces zavádění humánnějších přístupů do prostředí věznic. Tento cíl realizuje na základě studia a analýz klíčových dokumentů z prostředí vězeňství.

Vlastní analýza sleduje tři oblasti vlivu, který generuje „norský model“. Autorka pro mne ne zcela srozumitelně hovoří o norské ideologii vězeňství (s. 19), a to i v při interpretacích, aniž by bylo z práce jasné, v čem ideologičnost norského modelu spočívá. Při představení modelu se zaměřuje na tři roviny vlivu. Ekonomický vliv prostřednictvím Norských fondů, prosakování příslušné koncepce práce s odsouzenými, a ideové transformování zacházení s odsouzenými v obecné rovině. Druhá část práce je metodologické povahy. Autorka předkládá čtenáři možnost sledovat jednotlivé kroky, které volila ve svém výzkumu. Nedílnou součástí této subkapitoly je představení výsledných zjištění. Postrádám v práci, např. formou příloh, bližší informace o respondentech. Rovněž postrádám přiblížení - opět např. formou přílohy - otázek aplikovaných v rámci polostrukturovaného rozhovoru. Letmo, lze něco odvodit z odpovědí. Ale cílem posouzení práce, je i evaluace, že si autorka osvojila zdárně své řemeslo.

Poslední kapitola pak slouží autorce jako prostor na němž nejen reflektuje svá zjištění, ale jedná se o solidní pokud vést fundovanou kritickou reflexi. K předkládaným analýzám a interpretacím mám několik komentářů. Domnívám se, že řada glos, či interpretací je ke škodě textu v poznámkách a nikoli v samotném textu. Viz např. poznámka 67. Z celé analýzy bych

ale také vypíchl jednu problematickou věc. Autorka v textu opakovaně hovoří o norské ideologii, ačkoli má, po mém soudu na mysli koncepci. A to se projevuje i v interpretacích respondentů, když ti poukazují na to, že není možné některé věci používat a aplikovat v českém prostředí, např. skrze metaforu těsta a formy. Klíčem celého výzkumu by právě mělo být možnost ukázat, nakolik vliv norského systému vězeňství je v českém kontextu (na vybrané věznicí) možné nahlížet jako ideologický import, či hodnotově pozitivní vliv. A proč tomu tak podle dotazovaných je, či není. A díky neujasněnosti ne zrovna zdárné práce s pojmem ideologii, si autorka dobře vybrané téma se solidními daty, kontaminuje. Souhlasím s autorkou, že klíčový vliv v přístupu s vězeňským systémem, idejemi z Norska, ovlivňuje zkušenost, tedy osvojení si či kontakt. Ale v analýze právě postrádám, zda označení něco za ideologii, slouží/neslouží jako snadná cesta, jak něco přijmout/odmítnout. A případně proč. A právě „ideologie“ jako analytický nástroj by tomu mohla napomoci. Viz např. citát na s. 42, kde respondentka říká „*když budu třem lidem vymývat mozek, tak jako to dělají v Norsku, tak jsou předělaný. Já mám ale 180 vězňů, když je vězeň bez problémů, tak se mu v podstatě nevěnuju, nemám na ně čas*“. Autorka ve své krátké interpretaci reflektuje administrativní přetížení, ale konotaci s ideologií (vymývat mozek), nechává zcela bez povšimnutí. Odmítání Norského systému se tak zdá být spojováno s administrativou, ale je nechána bez povšimnutí ideová (kulturní) stránka věci, ačkoli si autorka v druhé části dává takovou práci s rozpracováním důrazu na kulturu jako klíčovou složku práce s odsouzenými.

K zjištěním, je skutečně překvapením, že v prostředí české věznic existují dvě perspektivy, kdy jedna zahrnuje odpůrce reformních snah a druhá, která zahrnuje volání po změnách? Jak ale tyto perspektivy souvisí s vlivy norského vězeňství? A skutečně stačí vysvětlit vliv Norska jen tím, že Norské fondy slouží jako zesilovač vlivu? Já s autorkou souhlasím v tom, že vliv Norských fondů umožňuje posílit dopad myšlenek, ale to analogicky platí ve vzdělávacím systému (Fulbright), ekonomické kolonizace (Čínské vlivy) aj. V dobré sociologické práci, ale nelze přeci jev vysvětlit jen jednou (byť dominující) a reálně existující optikou, bez preciznějšího vysvětlení. To základní ideu sociologie, odkrývání skrytého, nenaplnuje. Kromě toho, když se hovoří o ekonomickém vlivu, respondenti poukazují na nutnost „hrát s kartami, které jsou k dispozici“ nebo, že to nemá cenu. Ví autorka, o jakém množství finančních prostředků se reálně hovoří? Stále padají odpovědi, jako Norské fondy, peníze, spolupráce atd. Ale jak velké prostředky to jsou. Je to netriviální problém, protože by se mohlo ukázat, že v rámci redistribuce prostředků, vlivu a dopadů, se jedná o „drobné“, např. ve srovnání prostředků z Norských fondů na vzdělání aj. Jinak řečeno, odkaz na ekonomický vliv, bez znalosti jeho reálné hodnoty je jen další imaginární proměnnou, kterou lze použít na obě strany. Buď jako argument ve prospěch podpory Norského vlivu, nebo naopak proti němu.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

K formálním požadavkům. Na textu je patrné, že redakční úpravy a kontrola nebyly precizní. Od překlepů, po nestejné formátování např. poznámek pod čarou (někdy s mezerami někdy bez mezer mezi nimi), volba písma atd. Ale pořád platí, že práce splňuje nepodkročitelné standardy na ní kladené a může být i z pohledu formální úpravy hodnocena jako „splňující“. Vlastní struktura textu je v pořádku a odpovídá standardům. Přesto jedno formální pochybení, na něž potřebuji autorku upozornit. Pokud autorka používá citace z cizího jazyka (např. s. 24), pak platí, že citace se překládají, a originál se např. dává do pozn. pod čarou, případně to může být v obráceném gardu. Text autorka předkládá v českém jazyce, takže je nutné tomu přizpůsobit i citace.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Zvolené téma představuje nejen potvrzení autorčiny schopnosti „sociologické imaginace“, ale i výzvu z hlediska metodologického. To na dané věci oceňuji. S teoretickou částí se autorka „popasovala“ solidně. K metodologické i interpretační jsem předestřel některé připomínky či komentáře, na které se doptávám i v otázkách. Celkově práci hodnotím jako zdařilou.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

- 1) Proč autorka Norský koncept práce s vězni označuje za ideologii? Je schopná vysvětlit, co to ideologie je, a kdy by Norský koncept mohl být skutečně považován za ideologii?
- 2) Autorka sama sebe přiřadila mezi výzkumníky-poloinsidery (s. 29), ale nevysvětluje proč. S ohledem na popsanou typologii (via Lukáš Dirga) nevidím, že by byla dlouhodobou součástí vězeňského prostředí, nebo že by patřila mezi zaměstnance věznic. Nebo snad někdo z jejích příbuzných? Pak o tom ale nikde v textu nehovoří. Na základě jakých kritérií, tedy sama sebe, do této kategorie řadí?
- 3) Autorka hovoří o tom, že výzkum trval 11 měsíců a popisuje, jak docházelo k budování důvěry. Nikde v textu jsem ale nenašel, jak často do věznice docházela a jakou povahu a podobu intenzity tyto návštěvy měly. Stejně tam mi chybí v práci představení výzkumného vzorky respondentů a bližší představení polostrukturovaného rozhovoru. Mohla by to autorka komisi přiblížit?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Práci hodnotím mezi výborně a velmi dobře. Výsledná známka vyplyne z předestřené obhajoby práce.

Datum:
20.5.2022

Podpis: